

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Мала академія наук України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Секція
«Академічна й університетська наука»

Збірник наукових праць
за матеріалами

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних
орієнтирів Григорія Сковороди»

02 грудня 2022 року

Том 2

Полтава 2022

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРИ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стратегічними завданнями реформування освіти в Україні є розбудова національної системи освіти, забезпечення пріоритету людського розвитку. Головною ідеєю реформування освітньої галузі є перехід від теоретичної підготовки до формування сучасних компетентностей, які дозволяють вирішувати практичні, індивідуальні та професійні завдання. Однією з основоположних потреб є створення в закладах загальної середньої освіти сучасного освітнього простору.

Метою статті є визначення сучасних прийомів архітектурно-планувальної організації закладів загальної середньої освіти. В ході дослідження було розглянуто передумови формування будівель шкіл. На основі аналізу сучасних соціально-педагогічних концепцій виявлено вимоги до матеріально-технічної бази закладів загальної середньої освіти. Для визначення соціально-педагогічних вимог до архітектурно-планувальної організації шкільних будівель вивчалися сучасні педагогічні дослідження, досвід інноваційної педагогічної діяльності. Для виявлення сучасних прийомів формування архітектури шкільних будівель був проведений аналіз основних характеристик проектів сучасних шкіл, за якими вони будувалися в Україні та поза її межами.

При формуванні закладів загальної середньої освіти необхідно враховувати соціально-педагогічні вимоги, яким повинні відповідати мережа та архітектурно-планувальна організація будівель шкіл:

- підвищення якості освітніх послуг, ефективності навчально-виховного процесу;
- варіативність освітніх послуг з урахуванням індивідуальних запитів;
- урізноманітнення форм організації навчально-виховного процесу;
- створення умов для розвитку здібностей кожної дитини, а також для навчання дітей з особливими потребами;
- відповідність вимогам щодо економічної доцільності та ефективності використання матеріальних, фінансових, людських ресурсів.

На основі дослідження вітчизняного і зарубіжного досвіду проектування та будівництва закладів загальної середньої освіти визначено перспективні напрямки їх проектування за кількома критеріями:

- розробка заходів щодо підвищення ефективності експлуатації будівлі за рахунок гнучкого планування, багатофункціонального використання приміщень, використання для навчання приміщень загальношкільного блоку, компактності архітектурно-планувальних рішень, можливості перспективного розвитку будівель;
- створення умов для інклюзивної освіти;
- пошук нових підходів до проектування будівлі, спрямованих на підвищення її естетичних, експлуатаційних якостей, мікроклімату будівлі.

Узагальнення закордонної практики проектування та будівництва шкіл дозволило виявити прийоми сучасного формування будівель закладів загальної середньої освіти:

- включення до об'ємно-планувальних рішень шкіл внутрішніх двориків із можливістю улаштування відкритого сезонного саду або критого зимового саду, для створення додаткового безпечного рекреаційного навчального простору;
- застосування каркасної конструктивної системи, яка дає можливість перепланування будівель;

- улаштування верхнього світла для додаткового освітлення коридорів і рекреацій. Максимальне використання поверхонь зовнішніх стін з віконними прорізами для навчальних приміщень, що дозволить створювати більш компактні планувальні рішення будівель шкіл за рахунок часткового або повного виключення бічного освітлення в коридорах і рекреаціях;

- облаштування у будинках шкіл актового залу із можливістю підйомів місць для глядачів, які можуть бути використані не тільки для загальношкільних урочистих заходів, але й як лекційні аудиторії та кінозалів для демонстрації навчальних кінофільмів

- об'єднання навчальних приміщень одного функціонального призначення в один модуль. Так, наприклад, арт-модуль формує зал для глядачів, зали музичних занять, приміщення шкільного театру; модуль прикладних технологій (кабінети різних напрямків творчої діяльності, в тому числі образотворче мистецтво, ліплення, дизайн та інше.); природно-науковий модуль (кабінети фізики, хімії, біології, лабораторії, експериментальні майданчики); спортивний модуль (декілька спортивних залів, в тому числі зал командних ігор, тренажерний зал, зал для фітнесу, роздягальні, душові, тренерські); адміністративний модуль; модуль бібліотеки-медіатеки (медіа-центр); модуль їдальні (часто блокується із модулями атріуму або обідньої зали їдальні); модуль технічних приміщень;

- освітлення другим світлом наприклад, через простір атріуму, в комбінації із штучним освітленням, приміщень лабораторій, учительських, комп'ютерних класів, бібліотеки-медіатеки;

- включення до об'ємно-планувальних рішень шкіл внутрішніх двориків із можливістю улаштування відкритого сезонного саду або критого зимового саду, для створення додаткового безпечного рекреаційного навчального простору;

- високий коефіцієнт ефективності використання площі будівлі; (співвідношення площі навчальних і допоміжних зон складає 70 % – 30%).

Для організації інклюзивної освіти необхідно передбачати заходи для доступності архітектурного середовища шкіл на основі принципів універсального дизайну.

У результаті проведеного дослідження було визначено сучасні прийоми архітектурно-планувальної організації закладів загальної середньої освіти – використання компактних об'ємно-планувальних схем та прийомів гнучкого планування (трансформація, багатофункціональне використання приміщень, наявність ресурсних площ). Застосування таких прийомів сприятиме відповідності архітектурно-планувальної організації сучасним соціально-педагогічним вимогам, підвищенню експлуатаційних якостей, запобіганню моральному старінню шкільних будівель.

Література

1. Про національну доктрину розвитку освіти: Закон від 17.04.2002 / №347/2002// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення: 11.11.2022)

2. Про освіту: Закон від 05.09.2017 №2145-VIII// База даних «Законодавство України» / ВР України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (дата звернення: 11.11.2022)

3. Про повну загальну середню освіту: Закон від 16.01.2020 / №463-XI// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 11.11.2022)

4. Концепція нової української школи // URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 11.11.2022)

5. Методичні рекомендації з проектування закладів загальної середньої освіти// В.В. Куцевич, Б.М. Губов, О.П. Тишкевич та ін. за заг. ред. В.В. Куцевича – К.: ПАТ «КІІВЗНДІЕП», 2017. – 140с.

6. Тишкевич О. П. Архітектурно-планувальна організація сільських малокомплектних шкіл: автореф. дис. канд. архіт. 18.00.02. «Архітектура будівель і споруд» / О.П. Тишкевич. – К.: КНУБА, 2010. –19 с.

7. Vadym Kutsevych, Halyna Osychenko, Volodymyr Rusin, Olga Tyshkevych. Ways to improve

the school buildings capital fund.// Onyshchenko V., Mammadova G., Sivitska S., Gasimov A. (eds) Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations. ICBI 2019. Lecture Notes in Civil Engineering, vol 73. Springer, Cham. – pp. 385-393. doi: 10.1007/978-3-030-42939-3_39

8. *Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посібник / за заг. ред. Байди Л. Ю, Красюкової-Еннс О. В.; колек. авторів: Азін В. О, Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. – К., 2012. – 88 с.*

9. *Куцевич В.В., Тишкевич О.П. Сучасні напрямки формування закладів загальної середньої освіти /О.П.Тишкевич // Містобудування та територіальне планування. - К.: Київ - КНУБА, 2022. - №.80.-С. 248-2260://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.80.248-260*

10. *Tyshkevych, Olga. The Main Approaches for Increasing the Efficiency of the Rural School Network [Електронний ресурс] / Olga Tyshkevych, Aleksandr Obidniy // International Journal of Engineering & Technology. – Vol. 7, No 3.2. – 2018. – P. 686-691.*